ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 20ής Ιουνίου 1996 *

Στην υπόθεση C-155/94,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Value Added Tax Tribunal, London, προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Wellcome Trust Ltd

και

Commissioners of Customs & Excise,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών — Κοινό σύστημα φόρου προστιθεμένης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση (ΕΕ ειδ. έκδ. 09/001, σ. 49),

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους D. A. O. Edward, πρόεδρο τμήματος, J.-P. Puissochet, J. C. Moitinho de Almeida (εισηγητή), G. Gulmann και P. Jann, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz
γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η προσφεύγουσα της κύριας δίκης, εκπροσωπουμένη από τους Andrew Thornhill, QC, Roger Thomas και την Julie Anderson, barristers, παρισταμένους κατ' εντολή των Cameron Markby Hewitt, solicitors,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπουμένη από τον John E. Collins, Assistant Treasury Solicitor, επικουρούμενο από τον Paul Lasok, QC,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένη από τους Thomas F. Gusack, νομικό σύμβουλο, και Enrico Traversa, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της προσφεύγουσας της κύριας δίκης, εκπροσωπουμένης από τους Andrew Thornhill και Roger Thomas, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπουμένης από τον Paul Lasok, επικουρούμενο από τη Melanie Hall, barrister, και της Επιτροπής, εκπροσωπουμένης από τον Thomas E. Gusack, κατά τη συνεδρίαση της 5ης Οκτωβρίου 1995,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 7ης Δεκεμβρίου 1995,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 16ης Μαΐου 1994, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 13 Ιουνίου 1994, το Value Added Tax Tribunal του Λονδίνου υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών — Κοινό σύστημα φόρου προστιθεμένης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση (ΕΕ ειδ. έκδ. 09/001, σ. 49, στο εξής: οδηγία).

2 Τα ζητήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της εταιρίας Wellcome Trust Ltd (στο εξής: trust ή προσφεύγουσα της κύριας δίκης), ενεργούσας ως μοναδικού trustee του Wellcome Trust, φιλανθρωπικού ιδρύματος συσταθέντος υπό μορφή φιλανθρωπικού trust, και των Commissioners of Customs & Excise (διεύθυνση εμμέσων φόρων, στο εξής: Commissioners), σχετικής με αίτηση επιστροφής του φόρου προστιθεμένης αξίας (στο εξής: ΦΠΑ) που καταβλήθηκε σε προηγούμενο στάδιο κατά την πώληση μετοχών και αντιστοιχούσε στο ποσοστό των μετοχών που μεταβιβάστηκαν σε αγοραστές εκτός Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

3 Το 1924, το Wellcome Foundation Ltd (στο εξής: ίδρυμα) είχε αναλάβει τις δραστηριότητες της φαρμακευτικής επιχειρήσεως Burroughs, Wellcome and Co., ιδρυθείσας το 1880 από δύο φαρμακοποιούς, τον Silas Burroughs και τον Henry Wellcome, υπό μορφή προσωπικής εταιρίας (partnership). Ο Sir Henry Wellcome,

ο οποίος απεβίωσε το 1936, είχε αναθέσει, με διαθήκη, τη διαχείριση του συνόλου της συμμετοχής του στο ίδρυμα στο Wellcome Trust, του οποίου οι trustees ήσαν επιφορτισμένοι να διαθέτουν τα εκ των μετοχών έσοδα για την ιατρική και κτηνιατρική έρευνα καθώς και για τη μελέτη της ιστορίας της ιατρικής. Κατόπιν δικαστικής αποφάσεως της 1ης Ιουνίου 1992, η προσφεύγουσα της κύριας δίκης ορίστηκε να ενεργεί ως μόνος και ενιαίος trustee, αντικαθιστώντας τα φυσικά πρόσωπα που προηγουμένως ασκούσαν τα καθήκοντα αυτά.

4 Το 1980, η αξία της συμμετοχής που κατείχε το trust στο ίδρυμα ανερχόταν σε 250 εκατομμύρια λίρες στερλίνες (UK£). Το 1984, κρίθηκε συνετό να διαφοροποιηθούν οι επενδύσεις, μολονότι μέχρι τότε η περιουσία του trust αποτελούνταν από μετοχές και τίτλους του ιδρύματος.

5 Το 1985, οι Charity Commissioners (υπηρεσία εποπτείας των φιλανθρωπικών ιδρυμάτων) κατάρτισαν σχέδιο που επέτρεπε τη μεταβίβαση μέρους της συμμετοχής στο ίδρυμα (στο εξής: πρώτη πώληση μετοχών) υπό τον όρον ότι το trust θα διατηρούσε το 50 % των μετοχών με δικαίωμα ψήφου. Επιπλέον, οι μετοχές του ιδρύματος αντηλλάγησαν με μετοχές μιας νέας εταιρίας χαρτοφυλακίου, της Wellcome plc.

6 Η πραγματοποιηθείσα το ίδιο έτος πώληση απέφερε 200 εκατομμύρια UK£, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για την πραγματοποίηση άλλων επενδύσεων.

7 Με δικαστική απόφαση, εκδοθείσα τον Ιούλιο του 1987, οι αρμοδιότητες του trust στον τομέα των επενδύσεων διευρύνθηκαν σημαντικά. Η απόφαση αυτή

ωστόσο επέβαλε στους trustees να πράττουν παν ό,τι ήταν ευλόγως δυνατό προκειμένου να απέχουν από εμπορικές δραστηριότητες στο πλαίσιο της ενασκήσεως των εξουσιών τους στον τομέα των επενδύσεων.

8 Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ακόμη ότι στα τέλη Σεπτεμβρίου 1991 το χαρτοφυλάκιο επενδύσεων του trust είχε αποτιμηθεί σε 277 εκατομμύρια UK£. Κατά τη διάρκεια της χρήσεως είχαν πραγματοποιηθεί αγορές ύψους 126 εκατομμυρίων UK£ και πωλήσεις ύψους 94 εκατομμυρίων UK£. Οι πράξεις επί τίτλων σταθερού εισοδήματος, ύψους 44 εκατομμυρίων UK£, ήταν σημαντικότερες από εκείνες που αφορούσαν μετοχές. Τα λοιπά στοιχεία του ενεργητικού αποτελούνταν από 632 εκατομμύρια μετοχές της Wellcome plc, εκτιμώμενης αξίας 4 772 εκατομμυρίων UK£, προθεσμιακές καταθέσεις ύψους 57,5 εκατομμυρίων UK£, τραπεζικές καταθέσεις και ρευστά διαθέσιμα ύψους 12,5 εκατομμυρίων UK£, καθώς και απαιτήσεις, προπληρωμές και tax credits συνολικού ύψους 4,2 εκατομμυρίων UK£. Το παθητικό ανερχόταν σε 102 εκατομμύρια UK£, εκ των οποίων τα 92 εκατομμύρια αντιστοιχούσαν σε εγκριθείσες αλλά μη εισέτι καταβληθείσες επιχορηγήσεις. Οι δαπάνες ανέρχονταν σε 78 εκατομμύρια UK£, εκ των οποίων τα 61 εκατομμύρια αντιστοιχούσαν σε επιχορηγήσεις και 10 εκατομμύρια σε δραστηριότητες άμεσης έρευνας. Τα συνολικά έσοδα ανέρχονταν σε 90,2 εκατομμύρια UK£, εκ των οποίων τα 67,4 εκατομμύρια αντιστοιχούσαν σε μερίσματα της Wellcome plc· τα μερίσματα των εισηγμένων στο χρηματιστήριο τίτλων και οι τόκοι ανέρχονταν σε 13,7 εκατομμύρια UK£, οι τόκοι από προθεσμιακές και τραπεζικές καταθέσεις σε 9,7 εκατομμύρια UK£. Ζημία 670 000 UK£ υπήρξε το αποτέλεσμα πωλήσεως μετοχών και άλλων τίτλων.

9 Στις 2 Μαρτίου 1992, κοινή ανακοίνωση του trust και της Wellcome plc παρέσχε ενδείξεις για την πώληση νέου μεριδίου μετοχών της τελευταίας (στο εξής: δεύτερη πώληση μετοχών). Με δικαστική απόφαση της 30ής Απριλίου 1992, εγκρίθηκε αίτηση διευρύνσεως των αρμοδιοτήτων του trust στον τομέα πωλήσεως τίτλων, υπό τον όρον ότι το trust διατηρεί 214 951 378 μετοχές της Wellcome plc.

10 Δεδομένου ότι το μέγεθος της δεύτερης πωλήσεως μετοχών κρίθηκε υπερβολικά μεγάλο για να πραγματοποιηθεί μέσω των συνηθισμένων διαύλων, ήτοι τη

δημόσια εγγραφή, αποφασίστηκε να γίνει προσφυγή στη αποκαλούμενη μέθοδο του «bookbuilding», είδος δημοπρατήσεως η οποία συνίσταται στο να παρέχει στους επενδυτές τη δυνατότητα υποβολής προσφοράς για τις μετοχές εντός προκαθορισμένου χρονικού διαστήματος, κατά τη λήξη του οποίου το μέγεθος και το τίμημα της προσφοράς καθορίζονται σε συνάρτηση με τη σημειωθείσα ζήτηση. Αυτή η μέθοδος πωλήσεως συνεπαγόταν μακρά περίοδο σχεδιασμού και σημαντικές δαπάνες για αμοιβές υπηρεσιών νομικών, φορολογικών συμβούλων και ειδικών σε θέματα δημοσίων σχέσεων, των οποίων η μεσολάβηση ήταν αναγκαία για την πραγματοποίηση της πράξεως.

11 Η περίοδος δημοπρατήσεως άρχισε στις 6 Ιουλίου 1992. Η δημόσια προσφορά έκλεισε στις 21 Ιουλίου 1992 και η περίοδος δημοπρατήσεως έληξε πέντε ημέρες αργότερα. Πωλήθηκαν 288 εκατομμύρια μετοχές προς 8 UK£ εκάστη, των οποίων το 33,22 % σε αγοραστές εκτός Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Στόχος της πωλήσεως με δημοπρασία ήταν η συγκέντρωση κεφαλαίων, ώστε να επανεπενδυθούν υπό πιο διαφοροποιημένες μορφές. Εν προκειμένω, η πράξη απέφερε 2,18 δισεκατομμύρια UK£. Όπως το 1987, το trust ανέθεσε τη διαχείριση των κεφαλαίων σε εξωτερικούς φορείς, επιβλέποντας ωστόσο κατά τρόπο αυστηρό τα αποτελέσματά τους. Περισσότερα από 1,8 δισεκατομμύρια UK£ επενδύθηκαν πριν από τις 15 Σεπτεμβρίου 1992.

12 Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει εξάλλου ότι το trust είναι εξουσιοδοτημένο να επενδύει σε options και σε διάφορα άλλα χρηματοοικονομικά προϊόντα τα οποία, κατά παράδοση, δεν θεωρούνται επενδύσεις. Κατά τον χρόνο της προφορικής διαδικασίας, οι επενδύσεις σε προθεσμιακές συμβάσεις ή σε options αντιπροσώπευαν μεταξύ του 1 και 2 % του συνόλου των επενδύσεων. Η χρησιμοποίησή τους έχει αμιγώς αμυντικό και όχι κερδοσκοπικό χαρακτήρα. Ο χρηματοοικονομικός διευθυντής του trust επιβλέπει όλα τα χαρτοφυλάκια ώστε να είναι βέβαιος ότι το trust δεν κατέχει τυχαίως, σε μια εταιρία, συμμετοχές που θα την υποχρέωναν να παράσχει πληροφορίες σε κάποια ελεγκτική αρχή.

13 Την ίδια εποχή, είχε πραγματοποιηθεί επένδυση 72 περίπου εκατομμυρίων UK£ σε χαρτοφυλάκιο ακινήτων τα οποία περιελάμβαναν γραφεία, εμπορικούς χώρους και αποθήκη διανομής. Για ορισμένα από τα ακίνητα αυτά, το trust επέλεξε να παραιτηθεί από την προβλεπομένη στον Value Added Tax Act του

1983 (νόμο του 1983 περί ΦΠΑ, στο εξής: VAT Act 1983) απαλλαγή, επιλογή που επιτρέπεται από το άρθρο 13, υπό Γ, στοιχείο α', της οδηγίας. Το trust μετέχει επίσης σε σχέδια επενδύσεων επιχειρηματικού κινδύνου, τα οποία έχουν περιορισμένη εμβέλεια ως προς τη διάρκεια και τις υποχρεώσεις που υπέχει. Το trust εισπράττει τέλος τόκους χορηγώντας δάνεια απευθείας σε φορείς και τράπεζες, ανεξαρτήτως πάσης επενδύσεως σε κινητές αξίες.

14 Με έγγραφο της 11ης Μαρτίου 1993, το trust, ζήτησε, βάσει του άρθρου 17, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας, την επιστροφή ΦΠΑ ύψους 297 832,65 UK£, που κατέβαλε σε προγενέστερο στάδιο για δαπάνες στις οποίες είχε υποβληθεί για την προετοιμασία της δεύτερης πωλήσεως μετοχών, την οποία το trust θεωρεί οικονομική δραστηριότητα κατά την έννοια της οδηγίας. Το ποσό αυτό αντιπροσωπεύει το 33,22 % του καταβληθέντος συνολικού φόρου επί των πραγματοποιηθέντων εξόδων και αντιστοιχεί στο ποσοστό των μετοχών που πωλήθηκαν σε πρόσωπα εκτός Κοινότητας.

15 Το άρθρο 17, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας προβλέπει ότι τα κράτη μέλη παρέχουν σε κάθε υποκείμενον στον φόρο την έκπτωση ή την επιστροφή του οφειλομένου ή καταβληθέντος ΦΠΑ για αγαθά που του παραδίδονται ή θα του παραδοθούν και για τις υπηρεσίες που του παρέχονται ή θα του παρασχεθούν από άλλον υποκείμενο στον φόρο, στον βαθμό που αυτά τα αγαθά ή υπηρεσίες χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες:

«(...)

γ) πράξεων που απαλλάσσονται κατά το άρθρο 13, υπό Β, περιπτώσεις α' και δ', υποπεριπτώσεις 1 έως 5, όταν ο λήπτης είναι εγκατεστημένος εκτός Κοινότητος ή όταν οι πράξεις αυτές συνδέονται άμεσα με αγαθά προοριζόμενα να εξαχθούν σε χώρα εκτός της Κοινότητος».

16 Σύμφωνα με το άρθρο 13, υπό Β, περίπτωση δ', υποπερίπτωση 5, της οδηγίας απαλλάσσονται:

«οι εργασίες, περιλαμβανομένης και της διαπραγματεύσεως, αλλ' εξαιρέσει της φυλάξεως και της διαχειρίσεως, οι οποίες αφορούν μετοχές και μερίδια εταιρειών ή ενώσεων, ομολογίες και λοιπούς τίτλους, εξαιρέσει:

— τίτλων αντιπροσωπευόντων εμπορεύματα,

— δικαιωμάτων ή τίτλων αναφερομένων στο άρθρο 5, παράγραφος 3».

17 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, του VAT Act 1983, ο ΦΠΑ εισπράττεται επί όλων των πωλήσεων εμπορευμάτων ή παροχών υπηρεσιών στο Ηνωμένο Βασίλειο, εφόσον πρόκειται για υποκείμενη στον φόρο πώληση ή παροχή υπηρεσίας που πραγματοποιείται από υποκείμενον στον φόρο στο πλαίσιο οικονομικής δραστηριότητας («business») που ασκεί ο τελευταίος.

18 Με απόφαση της 20ής Μαρτίου 1993, οι Commissioners απέρριψαν την προαναφερθείσα αίτηση, με το αιτιολογικό ότι οι μετοχές και οι λοιποί τίτλοι που είχε το trust κατέχονταν για φιλανθρωπικούς σκοπούς και ότι οι εν λόγω μεταβιβάσεις δεν εντάσσονταν στο πλαίσιο της αναπτύξεως οποιωνδήποτε οικονομικών δραστηριοτήτων του trust, αλλά στο πλαίσιο συνήθους στρατηγικής διαχειρίσεως των επενδύσεων για τη χρηματοδότηση των φιλανθρωπικών του δραστηριοτήτων. Επομένως, κατέληξαν στο ότι οι φόροι επί των επαγγελματικών υπηρεσιών που παρασχέθηκαν στο trust στο πλαίσιο της πωλήσεως μετοχών δεν αποτελούσαν φόρο σε προγενέστερο στάδιο κατά την έννοια του VAT Act 1983.

19 Το trust άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Value Added Tax Tribunal του Λονδίνου. Κατά το αιτούν δικαστήριο, το προς επίλυση ζήτημα αφορά το αν η προσφεύγουσα της κύριας δίκης έχει την ιδιότητα του

υποκειμένου στον φόρο, είτε σε σχέση ειδικώς με τις δραστηριότητές της που συνδέονται με τη δεύτερη πώληση μετοχών είτε σε σχέση με τις γενικές επενδυτικές της δραστηριότητες, στοιχείο των οποίων αποτελεί η πώληση αυτή.

20 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Value Added Tax Tribunal του Λονδίνου αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία μέχρις ότου το Δικαστήριο εκδώσει προδικαστική απόφαση επί των εξής ερωτημάτων:

«1) Καλύπτει ο όρος "οικονομικές δραστηριότητες" του άρθρου 4, παράγραφος 2, [της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΟΚ] τις πωλήσεις μετοχών και άλλων τίτλων εκ μέρους προσώπου το οποίο δεν έχει την ιδιότητα του επαγγελματία στον τομέα της διαπραγματεύσεως μετοχών και άλλων τίτλων;

2) Συνιστούν οι εκ μέρους προσώπου το οποίο δεν έχει την ιδιότητα του επαγγελματία στον τομέα της διαπραγματεύσεως μετοχών και άλλων τίτλων πολλαπλές πωλήσεις μετοχών σε μεγάλο αριθμό αγοραστών την ίδια ημέρα, γεγονός που συνεπάγεται περίπλοκη προετοιμασία επί σημαντικό χρονικό διάστημα, αυτές καθαυτές, "οικονομικές δραστηριότητες" κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2;

3) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο και/ή στο δεύτερο ερώτημα, πρέπει να θεωρηθεί ότι η εκ μέρους ενός τέτοιου "trustee" πώληση μετοχών ως πραγματοποιηθείσα "υπό υποκειμένου στον φόρο που ενεργεί υπό την ιδιότητά του αυτή" κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1;

4) Για την απάντηση στο πρώτο και/ή δεύτερο και/ή τρίτο ερώτημα, ασκεί επιρροή το αν η πώληση μετοχών και άλλων τίτλων αποτελεί το δεσπόζον στοιχείο της δραστηριότητας, στα πλαίσια της οποίας πραγματοποιήθηκαν

οι πωλήσεις, και αν ναι, πώς ορίζεται η εν λόγω δραστηριότητα και το περιεχόμενό της;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

21 Με τα προδικαστικά ερωτήματα, το εθνικό δικαστήριο θέλει κυρίως να πληροφορηθεί αν η έννοια των οικονομικών δραστηριοτήτων κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας περιλαμβάνει δραστηριότητα, όπως η επίμαχη της κύριας δίκης, η οποία συνίσταται στην αγορά και πώληση μετοχών και άλλων τίτλων από έναν trustee στο πλαίσιο της διαχειρίσεως της περιουσίας ενός φιλανθρωπικού trust.

22 Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης φρονεί ότι στο ερώτημα αυτό πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση.

23 Η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι, αν και οι πραγματοποιούμενες από κανονικούς επενδυτές επενδύσεις δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΦΠΑ, ωστόσο είναι διαφορετική η περίπτωση κατά την οποία, δυνάμει του καταστατικού του ή της εντολής που του έχει ανατεθεί, ο επενδυτής πραγματοποιεί τακτικά επενδύσεις, με σκοπό την απόκτηση εισοδήματος ή την αύξηση του κεφαλαίου του. Αυτό συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση.

24 Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης διευκρινίζει συναφώς ότι, ακριβώς όπως τα trust επενδύσεων ή τα συνταξιοδοτικά ταμεία, των οποίων η επενδυτική δραστηριότητα θεωρείται στο Ηνωμένο Βασίλειο ότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ΦΠΑ, αυτή οφείλει να εξασφαλίζει την εύλογη ποσοστιαία αύξηση του κεφαλαίου της, πράγμα που συνεπάγεται την πώληση τακτικά μετοχών και άλλων τίτλων.

25 Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης προσθέτει ότι θα αντέκειτο εξάλλου στην αρχή της φορολογικής ουδετερότητας η είσπραξη ΦΠΑ επί πράξεων πωλήσεως ή αγοράς μετοχών που πραγματοποιεί ένας επαγγελματίας, αλλά όχι επί πράξεων πραγματοποιουμένων από επενδυτή όπως το trust. Συγκεκριμένα, ο ΦΠΑ επιβάλλεται σε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες, ασχέτως της φύσεώς τους, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη ούτε οι σκοποί ούτε τα αποτελέσματα της δραστηριότητας αυτής καθαυτής. Είναι αδιάφορο αν ο σκοπός ή το αντικείμενό της είναι η πραγματοποίηση επενδύσεων ή η άσκηση εμπορίας.

26 Όσον αφορά ειδικότερα τη δεύτερη πώληση μετοχών, δεν υπάρχει, κατά την προσφεύγουσα της κύριας δίκης, καμιά αμφιβολία ότι η αναπτυχθείσα δραστηριότητα αποτελεί οικονομική δραστηριότητα. Συγκεκριμένα, αν, αντί να γίνει η πώληση αυτή σε μία ημέρα, το trust είχε προβεί σε περισσότερες πωλήσεις κατά τα έτη 1991 και 1992, ο τακτικός χαρακτήρας των πωλήσεων θα είχε προσδώσει στην ούτω ασκουμένη δραστηριότητα τον χαρακτήρα οικονομικής δραστηριότητας. Το γεγονός όμως ότι το trust για τεχνικούς λόγους απέκλεισε την προσφυγή στη διαδικασία αυτή δεν μπορεί να αφαιρέσει από τη δεύτερη πώληση μετοχών τον χαρακτήρα της οικονομικής δραστηριότητας κατά την έννοια της οδηγίας. Επομένως, οι σημαντικής αξίας πωλήσεις που πραγματοποιούνται, όπως εν προκειμένω, σε σύντομο χρονικό διάστημα αποτελούν οικονομική δραστηριότητα.

27 Η επιχειρηματολογία αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

28 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας, υπόκεινται σε ΦΠΑ οι παραδόσεις αγαθών ή παροχές υπηρεσιών που πραγματοποιούνται εξ επαχθούς αιτίας στο εσωτερικό της χώρας από υποκείμενον στον φόρο που ενεργεί υπό την ιδιότητά του αυτή.

29 Σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας, «θεωρείται ως "υποκείμενος στον φόρο" οποιοσδήποτε ασκεί, κατά τρόπο ανεξάρτητο και σε οποιονδήποτε τόπο, μια από τις οικονομικές δραστηριότητες που αναφέρονται στην παράγραφο 2, ανεξαρτήτως του επιδιωκομένου σκοπού ή των αποτελεσμάτων της δραστηριότητος αυτής».

30 Η έννοια των οικονομικών δραστηριοτήτων ορίζεται στην παράγραφο 2 της διατάξεως αυτής και περιλαμβάνει «όλες τις δραστηριότητες του παραγωγού, του εμπόρου ή του παρέχοντος υπηρεσίες περιλαμβανομένων και των δραστηριοτήτων εξορύξεως, των γεωργικών δραστηριοτήτων καθώς και των δραστηριοτήτων των ελευθέρων επαγγελμάτων ή των εξομοιουμένων προς αυτά». Κατά την ίδια διάταξη, «ως οικονομική δραστηριότητα θεωρείται επίσης η εκμετάλλευση ενσωμάτου ή άλου αγαθού, προς τον σκοπό αντλήσεως εσόδων διαρκούς χαρακτήρος».

31 Πρέπει καταρχάς να τονιστεί ότι, καίτοι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που παρέχει η διάταξη περί παραπομπής, το trust δεν έχει στο Ηνωμένο Βασίλειο την ιδιότητα του επαγγελματία στον τομέα της διαπραγματεύσεως τίτλων, το γεγονός αυτό δεν αποκλείει κατ' ανάγκη ότι δραστηριότητα η οποία, όπως η επίμαχη της κύριας δίκης, συνίσταται στην απόκτηση και στη μεταβίβαση μετοχών και άλλων τίτλων μπορεί, ενδεχομένως, να χαρακτηρίζεται οικονομική δραστηριότητα κατά την έννοια του άρθρου 4 της οδηγίας, η οποία, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση της 20ής Ιουνίου 1991, C-60/90, Polysar Investments Netherlands, Συλλογή 1991, σ. I-3111, σκέψη 12), ορίζει πολύ ευρέως το πεδίο εφαρμογής του ΦΠΑ.

32 Εντούτοις, από την ίδια νομολογία προκύπτει ότι η άσκηση απλώς του δικαιώματος κυριότητας από τον φορέα του δικαιώματος δεν μπορεί, αυτή καθαυτή, να θεωρηθεί ότι αποτελεί οικονομική δραστηριότητα. Αυτό έκρινε το Δικαστήριο όσον αφορά την απόκτηση χρηματοδοτικών συμμετοχών από μια εταιρία συμμετοχών (holding) σε άλλες επιχειρήσεις (βλ., ιδίως, αποφάσεις Polysar Investments Netherlands, όπ.π., σκέψη 13, και της 22ας Ιουνίου 1993, C-333/91, Sofitam, Συλλογή 1993, σ. I-3513, σκέψη 12).

33 Εντούτοις, όπως εύστοχα επισήμανε η Επιτροπή, αν οι δραστηριότητες αυτές δεν αποτελούν, αυτές καθαυτές, οικονομική δραστηριότητα κατά την έννοια της οδηγίας, το αυτό ισχύει και για εκείνες που συνίστανται στη μεταβίβαση τέτοιων συμμετοχών.

34 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι το trust διαχειρίζεται την περιουσία που κατέχει, η οποία αποτελείται εν μέρει από τη συμμετοχή της στο ίδρυμα και από άλλα χρηματοοικονομικά προϊόντα. Οι επενδυτικές δραστηριότητες, όπως οι ανωτέρω περιγραφόμενες, συνίστανται κυρίως στην απόκτηση και στη μεταβίβαση μετοχών και άλλων τίτλων με σκοπό τη μεγιστοποίηση των μερισμάτων ή των αποδόσεων του κεφαλαίου, τα οποία προορίζονται για την ενίσχυση της έρευνας στον τομέα της ιατρικής.

35 Βεβαίως, από το άρθρο 13, υπό Β, περίπτωση δ', υποπερίπτωση 5, της οδηγίας προκύπτει ότι οι πράξεις που αφορούν μετοχές, μερίδια εταιριών ή ενώσεων, ομολογίες και άλλους τίτλους μπορούν να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΦΠΑ. Αυτό συμβαίνει ιδίως όταν τέτοιες πράξεις πραγματοποιούνται στο πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας διαπραγματεύσεως τίτλων ή για την άμεση ή έμμεση ανάμιξη στη διαχείριση των εταιριών στις οποίες αποκτάται συμμετοχή (βλ. προμνησθείσα απόφαση Polysar Investments Netherlands, σκέψη 14). Εντούτοις, όπως προκύπτει από τη διάταξη περί παραπομπής, τέτοιες δραστηριότητες ακριβώς απαγορεύονται στο trust, το οποίο είναι υποχρεωμένο να πράττει παν ό,τι είναι ευλόγως δυνατό προκειμένου να μην επιδίδεται σε εμπορία κατά την άσκηση των εξουσιών του και δεν πρέπει να διατηρεί πλειοψηφικές συμμετοχές σε άλλες εταιρίες.

36 Επομένως, και ανεξάρτητα από το αν οι εν λόγω δραστηριότητες προσομοιάζουν με εκείνες ενός trust επενδύσεων ή ενός συνταξιοδοτικού ταμείου, συνάγεται ότι ένα trust ευρισκόμενο σε κατάσταση όμοια με αυτή που περιγράφει το αιτούν δικαστήριο πρέπει, ως προς το άρθρο 4 της οδηγίας, να λογίζεται ότι περιορίζεται στη διαχείριση χαρτοφυλακίου επενδύσεων όπως ένας ιδιώτης επενδυτής.

37 Εξάλλου, αντιθέτως προς την άποψη της προσφεύγουσας της κύριας δίκης, ούτε το μέγεθος μιας πωλήσεως μετοχών, όπως αυτή που πραγματοποιήθηκε τη δεύτερη φορά στη συγκεκριμένη περίπτωση της διαφοράς της κύριας δίκης, ούτε η προσφυγή, στο πλαίσια μιας τέτοιας πωλήσεως, σε εταιρίες παροχής συμβουλών μπορούν να αποτελούν κριτήρια διακρίσεως μεταξύ των δραστη-

ριοτήτων ενός ιδιώτη επενδυτή, οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, και εκείνων ενός επενδυτή του οποίου οι πράξεις συνιστούν οικονομική δραστηριότητα. Συγκεκριμένα, πέραν του ότι σημαντικές πωλήσεις εταιριών μπορούν επίσης να πραγματοποιούνται από ιδιώτες επενδυτές, η αποδοχή της απόψεως της προσφεύγουσας της κύριας δίκης θα κατέληγε στο να εξαρτάται ο χαρακτηρισμός μιας πράξεως ως οικονομικής δραστηριότητας από την ικανότητα και τις ειδικές γνώσεις του επενδυτή.

38 Ως προς την αρχή της φορολογικής ουδετερότητας, αυτή δεν έχει το περιεχόμενο που της αποδίδει η προσφεύγουσα της κύριας δίκης. Συγκεκριμένα, καίτοι συνεπάγεται ότι όλες οι οικονομικές δραστηριότητες πρέπει να τυγχάνουν της αυτής μεταχειρίσεως, προϋποθέτει επίσης ότι η εν λόγω δραστηριότητα μπορεί να χαρακτηριστεί οικονομική δραστηριότητα, πράγμα που δεν συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση.

39 Εξάλλου, όπως ο γενικός εισαγγελέας απέδειξε στο σημείο 27 των προτάσεών του, το να θεωρηθούν οι δραστηριότητες του trust οικονομική δραστηριότητα κατά την έννοια της οδηγίας και, επομένως, να επιτραπεί η έκπτωση του καταβληθέντος σε προηγούμενο στάδιο ΦΠΑ θα ευνοούσε έναν επενδυτή όπως το trust σε σχέση με άλλους ιδιώτες επενδυτές οι οποίοι, από την πλευρά τους, δεν θα μπορούσαν να εκπέσουν τον καταβληθέντα σε προηγούμενο στάδιο ΦΠΑ σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας, όταν οι αγοραστές είναι εγκατεστημένοι εκτός Κοινότητας.

40 Τέλος, ενόψει των προεκτεθέντων, η απάντηση στο ερώτημα αν η πώληση μετοχών και άλλων τίτλων αποτελεί το κύριο αντικείμενο της δραστηριότητας στο πλαίσιο της οποίας πραγματοποιούνται οι εν λόγω πωλήσεις δεν μπορεί να έχει οποιαδήποτε επίπτωση στον χαρακτηρισμό της επενδυτικής δραστηριότητας της προσφεύγουσας της κύριας δίκης σε σχέση με το άρθρο 4 της οδηγίας.

41 Επομένως, στο εθνικό δικαστήριο πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η έννοια των οικονομικών δραστηριοτήτων κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας δεν περιλαμβάνει δραστηριότητα όπως αυτή της κύριας δίκης, η οποία

συνίσταται στην αγορά και στην πώληση μετοχών και άλλων τίτλων από trustee στο πλαίσιο της διαχειρίσεως της περιουσίας ενός φιλανθρωπικού trust.

Επί των δικαστικών εξόδων

42 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με διάταξη της 16ης Μαΐου 1994 το Value Added Tax Tribunal, London, αποφαίνεται:

Η έννοια των οικονομικών δραστηριοτήτων κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών — Κοινό σύστημα φόρου προστιθεμένης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση, δεν περιλαμβάνει δραστηριότητα όπως αυτή της

κύριας δίκης, η οποία συνίσταται στην αγορά και στην πώληση μετοχών και άλλων τίτλων από trustee στο πλαίσιο της διαχειρίσεως της περιουσίας ενός φιλανθρωπικού trust.

Edward Puissochet Moitinho de Almeida

Gulmann Jann

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 20 Ιουνίου 1996.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

R. Grass D. A. O. Edward